

• door Sietse Schaafsma

Zorg voor elkaar

EEN KLEIN ONVERWACHT PARELTJE UIT GODS WOORD TREFFEN WE AAN IN HAND 6: 1-7. DOOR DE ZORG VOOR BUITENLANDSE WEDUWEN ONTVANGEN DE GETROUWE GELOVIGEN EEN ONVERWACHTE ZEGEN: VIJANDIGE AÄRONITISCHE PRIESTERS WORDEN GEHOORZAAM AAN HET GELOOF. HOE VAAK IS IN GEMEENTEN DE ZORG VOOR WEDUWEN EEN PRIMAIRE TAAK? HOE VAAK RICHTEN WIJ ONS OP HET JONGE, MANLIJKE, KRACHTIGE, RIJKE OF INTELLECTUELE DEEL VAN DE SAMENLEVING EN DENKEN WE DAARDOOR OOK DE REST VAN DE BEVOLKING ALS ZEGEN DES HEREN TE ZULLEN ONTVANGEN?

Laten we bij de aanlevinding beginnen. Er *"ontstond een murmurering"* is alles wat de Bijbel weergeeft en dat is nog niet eens zo gemakkelijk te duiden. Sommigen hebben gesuggereerd dat er alleen en zelfs onterecht werd gemopperd (F.B. Hole stelt: *"It was only a murmuring that arose"*) Maar als dat zo was, dan was het toch veel beter geweest dat de (onterechte) mopperaars of de valse murmureerders terecht waren geweest.

Weer anderen geven aan dat er wel degelijk fouten ten grondslag lagen aan de murmurering. Deze fouten werden gemaakt door... de apostelen! W. Kelly stelt: de bediening *"was in the hands of the apostles"*. Maar als zij zó faalden dat weduwen compleet over het hoofd gezien werden, dan is dat een ernstig kwaad in de ogen van de Heer! *"Vervloekt is hij die het recht van de weduwe buigt"* Deut. 27: 19. Op zijn minst zou je dan verwachten dat de apostelen schuld moesten belijden, boete zouden moeten doen, hersteld zouden moeten worden in hun functie en al helemaal niet dat zij vooraan mochten staan om een oplossing te suggereren!

Dat is ook de reden dat weer anderen zeggen, nee het was geen fout van de apostelen, maar het was altijd al in de handen van 'leken'. L.M. Grant stelt: *"It was... supervised by local Jewish believers"*. Maar ook als dat waar is, had verwacht mogen worden dat niet alleen het kwaad, maar ook de verantwoordelijken aan de kaak gesteld waren, dat zij berouw hadden moeten tonen terwijl niets van dat alles naar voren wordt gebracht in dit gedeelte. En bovendien: als het al in de handen van een aantal gelovigen was, waarom was de aanstelling van zeven andere gelovigen

dan een oplossing geweest? Misschien is er dus iets heel anders aan de hand.

Daarvoor moeten we nog een stapje verder terug, naar de situatie waarin deze geschiedenis beschreven wordt. Wij beginnen vaak te lezen in hoofdstuk 6 vers 1, maar waarom niet in hoofdstuk 5: 42? De tempel was nog steeds de centrale vergaderpost. De boodschap van herstel van Petrus uit Handelingen 2 lijkt van alle kanten opgepakt te worden. Grote groepen, menigten, duizenden in en buiten Jeruzalem komen tot geloof. Ja aan het eind van dit gedeelte (vs. 7) zelfs ook nog een grote schare van priesters! Stéfanus is nog niet gedood, de gewone gelovigen nog niet vervolgd en verspreid. Dus er is alle reden om aan te nemen dat we nog in de Joodse bedeling zijn! De fundamenten voor de nieuwe tijd mogen dan door God worden klaargemaakt, maar de verschijnselen zelf zijn nog zo Joods als maar kan.

Dit wordt ondersteund door het gebruik van de termen "Griekssprekenden" en "Hebreeën". De term 'Griekssprekenden' wordt elders in de Bijbel nooit gebruikt voor christenen, dus waarom zouden die er hier wel mee aangeduid worden? En omgekeerd, Hebreeën wordt altijd gebruikt voor leden van het joodse volk, dus waarom zouden er nu plotseling onderdelen van de Christelijke gemeente mee aangeduid worden? Ook het gebruik van deze termen ondersteunt de gedachte dat we de oorzaak nog binnen de joodse context moeten zoeken. Hoe was de weduwenzorg daar, binnen de Joodse bedeling geregeld?

In tegenstelling tot bijna elk ander rechtstelsel kent de Joodse wet geen erfrecht toe aan weduwen. Zij erven niet van hun echtgenoot, maar voor hen geldt een zorgplicht. De erfgenamen moeten uit de erfenis zorgen voor de weduwen op een niveau zoals ze dat vroeger gewend waren en als dat niet lukt, is er daarnaast een collectieve zorgplicht (Deut. 26). Een deel van de tempeltienden was namelijk voor hen. *“In elk derde jaar, zijn de tienden [ook]... voor de vreemdeling en de weduwe”*. Deze tienden in het derde (en zesde) jaar moesten aan de priesters in de tempel worden gebracht die voor verdere distributie zorg droegen.

Deze weduwen- en wezenzorg was volgens diverse bronnen een belangrijk onderdeel van het Joodse leven, die in handen was van de Joodse tempelautoriteiten. Waarbij twee begrippen gebruikt worden. De Quppah of ‘korf’ is een tweewekelijkse bijdrage voor degenen die zich enigszins kunnen redden, maar aanvulling nodig hebben, terwijl de Tamhui of ‘kom’ een dagelijkse bediening is voor diegenen die niets hebben. Deze korf of kom werd gebracht en hoefde niet gehaald te worden en ze werd ook niet als aalmoes beschouwd.

Je zou hierbij kunnen denken aan de weduwe uit Marc. 12 of Luc. 21 die haar twee penningskes in de offerkist gooide en daarmee geheel afhankelijk werd van de tamhui, het kommetje om in haar levensonderhoud te voorzien.

Opmerkelijk is dat de vastgestelde portie van eens in de drie jaar tien procent ook ongeveer de orde van grootte weergeeft van de weduwepopulatie in een ‘normale’ samenleving. Bij de volkstelling in Nederland van '91 werd 2,3% van de bevolking geteld als weduwe (65+). Stel dat we dit toepassen op de toenmalige gemeente: G. Kramer schat in zijn beschouwing over de Handelingen de omvang –bescheiden- op 10.000 zielen, zodat ongeveer 300 weduwen aanwezig geweest zullen zijn. Als daar, ruim genomen, 20% Grieks sprekend van was, praten we over 50 tot 60 dames met een mogelijk probleem. Om daar 7 specialisten op te zetten lijkt aan de royale kant...

Maar wat nu als we de hele populatie van Jeruzalem (schattingen variëren van 20.000 tot 135.000) als uitgangspunt nemen? Wat nu als er door de grote verschuivingen in inkomsten en uitgaven van de tempel door de opkomst van de menigten van Christusvolgelingen een zekere druk kwam te liggen op bijvoorbeeld de voorraden die beschikbaar waren voor de dagelijkse bediening: de tamhui?

Er was volgens Bratcher een duidelijke rangorde bij de uitdeling van de beschikbare rantsoenen: *“women received help before men, relatives before strangers, and members of the local community before outsiders.”* In tijden van schaarste is het dus goed voor te stellen dat vreemde, buitenlandse, Grieks sprekende weduwen overgeslagen werden bij de dagelijkse bediening: de voedseldistributie of tamhui. En dat dit aanleiding gaf tot klachten, tot murmuring. Maar dan op een veel grotere schaal dan 50 gelovige Grieks sprekende weduwen, maar alle Jeruzalemse Grieks sprekende weduwen.

Dit lijkt des te waarschijnlijker als we de maaltijdsituatie van die begintijd onder ogen zien. De nieuwe christenen hadden alles gemeenschappelijk, inclusief de maaltijden (Hand 2: 42) ook de weduwen maakten daarvan deel uit. Ja, deze zullen daarbij zelfs wel een leeuwendeel van de letterlijke bediening van de tafels voor hun rekening genomen hebben waar de jonge moeders druk met hun kinderen in de weer waren.

Natuurlijk kreeg niet iedereen hetzelfde. *“Ze verdeelden aan allen naar dat elk van node had”* Hand. 2: 45, maar ‘over het hoofd gezien worden’ was daarbij -binnen de kring van de gelovigen- niet waarschijnlijk! En als het al een keer gebeurde, waren het de weduwen die bij de distributie dit uit hun eigen mond spaarden om de jonge gelovigen van voldoende voedsel te voorzien. In Jeruzalem vielen alle gelovigen, ook de weduwen, nog onder de algemene zorg. De ‘ware weduwe’ specialisatie van Efeze (1 Tim. 5), waar de weduwen een uitzonderingspositie innamen, moest nog komen. De klacht moet dan ook wel van buiten de kring van Jeruzalemse christelijke weduwen gekomen zijn.

Wellicht moeten we dan ook het ontstaan van de murmuring (een typisch joods begrip trouwens) verstaan als een gemor over het handelen van de tempelautoriteiten ten opzichte van de vreemdelingenweduwen, een dubbel kwaad onder Israël. Deze autoriteiten vallen niet onder het gezag van de apostelen zodat ze door hen niet vermaand hoefden te worden. Maar deze nalatigheid gaf een mogelijkheid het evangelie handen en voeten te geven! Naast de prediking aan allen en de genezingen voor allen, komt nu een genereuze opstelling in de voedselvoorziening voor alle buitenlandse weduwen.

God zelf had in het Oude Testament al aangegeven dat de zorg voor vreemdelingen en weduwen een belangrijk kenmerk is

van waar geloof en Hij had toen al een belofte gedaan: *“Dan zullen de vreemdeling... en de weduwe,... komen en eten en zich verzadigen –opdat de Here, uw God, u zegene”* Deut. 14:29). Dat hebben de gelovigen ook gemerkt: Het woord Gods wies, het werd groter voor hen en in hen, maar ook het getal der discipelen te Jeruzalem nam zeer toe. Niet alleen de kwaliteit, maar ook de kwantiteit nam toe en toen het grootste wonder: een talrijke schare van de priesters gaf gehoor aan het geloof! Wat een effect had het simpelweg van voedsel voorzien van oude vreemde vrouwtjes gehad...

Laten ook wij daarom ervoor zorgen vooraan te staan in goede werken (Titus 3: 8).